

PARLAGISAS-VÉDELEMI MUNKACSOPORT 2005. ÉVI BESZÁMOLÓJA

A Munkacsoport 2003-2005. évi munkáját az Európai Unió LIFE-Nature programja (LIFE02NAT/H/8627), valamint a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium támogatja

Együttműködő partnereink:

Budapest, 2006 március

Tartalomjegyzék

1. A Munkacsoport munkájában résztvevő személyek, intézmények.....	3
2. Országos parlagisas-monitoring.....	5
3. Gyakorlati védelmi akciók a költési siker és a túlélés növelése érdekében.....	9
4. Élőhely-védelmi kezdeményezések.....	10
5. Kutatási programok és publikációk.....	11
6. Ismeretterjesztés.....	12
7. Nemzetközi Parlagi Sas Munkacsoport.....	12

A beszámolót összeállította:

Horváth Márton, Kovács András, Demeter Iván, Fatér Imre és Bagyura János

1. A Munkacsoport munkájában résztvevő személyek, intézmények

A Magyar Parlagisas-védelmi Munkacsoport munkáját a *Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Ragadozómadár-védelmi Szakosztálya* koordinálja, együttműködve a *Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium Természetvédelmi Hivatalával*, az illetékes *nemzeti park igazgatóságokkal* (BNP, HNP, DINP, ANP, KMNP, FHNP, BFNP) és *környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi felügyelőségekkel* (OKTVF, ATV-KÖTEVIFE, ÉD-KÖTEVIFE, ÉM-KÖTEVIFE, KD-KÖTEVIFE, KDV-KÖTEVIFE, KTV-KÖTEVIFE, KV-KÖTEVIFE), valamint helyi civil természetvédelmi szervezetekkel és számos önkéntessel.

A Munkacsoport terepi adatgyűjtésében a következő személyek vettek részt 2003-2005 között: *Bagyura János, Balázs István, Balázs Tibor, Barta Zoltán, Bartha Csaba, Bedő Péter, Béres István, Bezececzky Árpád, Boldogh Sándor, Borbáth Péter, Czíkora János, Csonka Péter, Danko István, Darányi László, Demeter Gábor, Demeter Iván, Domboróczki Gábor, Dudás Miklós, Ecsedi Zoltán, Fatér Imre, Feldboffer Attila, Ferenc Attila, Firmánszky Gábor, Fitala Csaba, Fodor István, Forgách Balázs, Frank Tamás, Gedei Lóránt, Gutermtuth Ádám, Gutermtuth Miklós, Harangi István, Harmos Krisztián, Horváth Márton, Jubász Tibor, Jusztin Balázs, Kazi Róbert, Kazsu Attila, Keskeny Attila, Klébert Antal, Kleszó András, Kovács András (Eger), Kovács András (Fegyvernek), Kovács Béla, Kozma László, Kozma Péter, Lóránt Miklós, Losonczy László, Majercsák Bertalan, Mibóké József, Molnár István, Monoki Ákos, Monori György, Nagy Lajos, Nagy Tamás, Németh Ákos, Oláh János, Őze Péter, Palatitz Péter, Papp Ferenc, Petrovics Zoltán, Pigniczki Csaba, Pongrácz Ádám, Prommer Mátyás, Puskeás László, Sali István, Seres Nándor, Serfőző József, Siklósi Máté, Syriová Slávka, Solt Szabolcs, Solti Béla, Spakovszky Péter, Suta Sándor, Szabó Attila, Szegedi Zoltán, Széll Antal, Szitta Tamás, Tar János, Tihanyi Gábor, Tóth Imre, Tóth László, Tóth Tamás, Tótye János, Urbán László, Urbán Sándor, Váczi Miklós, Ványi Róbert, Varga Zsolt, Vasas András, Viszló Levente, Zalai Tamás.*

A begyűjtött táplálékmaradványok határozását *Dr. Solti Béla* (Mátra Múzeum) végzi. A parlagisas-védelmi LIFE programot kiegészítő egyedi azonosításra irányuló genetikai vizsgálatokat az Országos Gyógyintézeti Központ, Hematológiai és Immunológiai Intézetének Molekuláris Biológiai Laboratóriumában végezték (*Vili Nóra, Kovács Szilvia, Kalmár Lajos és Horváth Márton*). A Nemzetközi Parlagi Sas Levelezőlistát *Kovács András* és *Tamás Enikő* üzemelteti.

A sérült madarak kezelésért köszönet illeti a Fővárosi Állat- és Növénykert állatorvosait (*Molnár Viktort és Sós Endrét*), valamint *Déri Jánost*. A nem elengedhető madarak megfelelő elhelyezése a HNPI górési ragadozómadár-telepén *Kis Róbert* segítségével történik. A mentett

tojasok keltetésében 2005-ben a KÁTKI (*Szűke Zsuzsanna, Varga Ákos, Végi Barbara*) munkatársai segítettek.

Külső szakértőként a következő személyek vettek részt munkánkban: *Bihari Zoltán* (Debreceni Agrárcentrum), *Csaba Zsuzsanna* (Tokee Bt), *Dellei Adrienne* (HM NTSZ), *Dudás György* (BNPI), *Frank Tamás* (Pro Silva Hungaria), *Heltai Miklós* (SZIE, VVI), *Kelemen József* (KRF), *Magyar Gábor* (KvVM, TvH), *Molnár Mihály* (JNSZM NTSZ), *Németh István* (ELTE), *Sódor Márton* (KvVM, TvH), *Standovár Tibor* (ELTE), *Tóth Péter* (KvVM, TvH), *Váczi Olivér* (ELTE). Az adatrögzítésben *Balázs István, Kelemen Éva, Jana Táborská* és *Torda Gergely* vettek részt.

Köszönjük a Szlovák Ragadozómadár-védelmi Egyesület (RPS) szakembereinek segítségét a közös munkáinkban: *Lucia Bobakova, Jozef Chavko, Danko István, Demeter Gábor, Monika Kovacova, Mihók József, Slavka Siryova*. Köszönjük a további környező országok szakembereinek együttműködését is: *Beer Adrián* (SCG), *Daróczi Szilárd* (RO), *Hám István* (SCG), *Jaklitsch Helmut* (A), *Petr Horak†* (CZ), *David Horal* (CZ), *Andreas Ranner* (A), *Martin Riesing* (A), *Nikola Stojnic* (SCG), *Wichmann Gábor* (A), *Zeitz Róbert* (RO). A műholdas és rádiós nyomkövetéses vizsgálatok tervezésében és kiértékelésében *Bernd-Ulrich Meyburg* (WWGBP), *Mike McGrady*, valamint *Lubomir Peske* segítette munkánkat.

Köszönjük továbbá az MME titkárságának (*Drexler Szilárd, Halmos Gergő, Horváth Zsolt, Márta Krisztina, Pogonyi Ágnes, Kovács Imréné, Trautmann Tamás* és *Vándor Barbara*) és Monitoring Központjának (*Nagy Károly*) segítségét.

2. Országos parlagisas-monitoring

Az ország területén található valamennyi ismert parlagi sas párnál az előző évek munkája alapján kiválasztott koordinátorok megszervezték az egész éves megfigyelést, összegyűjtötték az adatokat, valamint kapcsolatba léptek a helyi érdekcsoportokkal. A folyamatosan beérkező friss adatok mellett archív adatok is rögzítésre kerültek a parlagisas-monitoring adatbázisban (jelenleg mintegy 10'000 rekord). Folytattuk a fokozott adatgyűjtést a fiatal madarak időszakos megtelepedési területein, hogy ezen területeket minél pontosabban behatárolhassuk és védelmi intézkedéseket kezdeményezhessünk.

A 2005-ös évben a magyarországi parlagi sas állományt 80-85 pár közé becsültük. A költési kísérletek alakulását az **1. táblázatban** foglaltuk össze. Összesen 85 aktív parlagisas-territóriumban 79 helye sikerült párban megfigyelni madarakat, 8 újonnan felfedezett pár került elő. 73 fészket foglaltak párban madarak, 67 pár kezdte meg a kotlást, és 55 sikeres pártól (sikerességi arány: 82%) repült ki 90 fióka (költési siker: 1,63 fióka/sikeres pár).

A korábbi évtizedben megfigyelhető állománynövekedés öröndetes módon tehát tovább folytatódott, valamint a kirepülési siker a sokéves átlaghoz képest is rendkívül magas volt. A kedvező időjárási viszonyok, a folyamatos fészekellenőrzések és védelmi intézkedések hatására 2005-ben mindössze 12 költési kísérlet volt sikertelen (az összes kotlásba kezdő pár mindössze 18%-al), amely a korábbi évekhez képest rendkívül jó aránynak számít.

A költések meghiusulási okait, az elpusztult vagy élve kézrekerült madarak adatait a **2. táblázatban** foglaltuk össze. A meghiusult költések okát sajnos az esetek mintegy felében nem tudjuk egyértelműen megállapítani, az azonban világosan látszik, hogy ebben az évben is a költések legnagyobb számban a kotlás közben hiúsultak meg (10 eset – a kotló párok 15%-a).

Az emberi zavarás okozza nagy valószínűséggel a síkvidéki sikertelen költések nagy részét. 2005-ben sokáig elhúzódott a nedves, belvizes tavaszi időszak, ami késést okozott a mezőgazdasági munkákban, így a kotlás időszakában a korábbi évekhez képest jóval kisebb volt az emberi zavarás.

A tavalyi évben 8 kifejlett madár került kézre elpusztultan Magyarországon, 1 nagy valószínűséggel magyar eredetű madár Szlovákiában, és 2 magyar gyűrűs madár Romániában. Két további kézre került madarat sikerült repatriálni. Az összesen kézre került 13 madár megkerülésének okai a következők voltak: áramütés (5), mérgezés (2), vonat vagy autó üti el (2), rossz kondíciójú fiatal madár (2), lelövés (1), ismeretlen (1). További vizsgálatok céljából begyűjtöttük a megtalált elpusztult vagy terméketlen tojásokat (7 egész tojás és 6 héjtöredék), valamint az elpusztult madarak maradványait (2 fiatal, 4 átszíneződő és 1 adult madár).

1. táblázat: Parlagi sas költési kísérletek alakulása Magyarországon 2005-ben

Év	Becsült állomány	Megfigyelt párok	Fészek-foglaló párok	Kotló párok	Fióka-nevelő párok	Fióka-repítő párok	Kirepült fiókák száma	Kirepült fiókák eloszlása	Sikerességi arány (fióka-repítő párok / kotló párok)	Átlagos fiókaszáma (kirepült fióka / fióka-repítő párok)	„Költési siker” (kirepült fióka / kotló párok)
2003	70-80	66	65	58	45	43	69	22x1, 16x2, 5x3	0,85	1,60	1,19
2004	75-85	71	70	63	46	41	63	21x1, 18x2, 2x3	0,65	1,54	1,00
2005	80-85	79	73	67	57	55	90	24x1, 27x2, 4x3	0,82	1,63	1,34

Élőhelytípus szerint:

Hegyvidék	25-27	25	21	20	14	14	19	10x1, 3x2, 1x3	0,70	1,36	0,95
Síkvidék	55-58	54	52	47	43	41	71	14x1, 24x2, 3x3	0,87	1,73	1,51

Nemzeti Park Igazgatóságok szerint:

ANPI	5	5	5	5	4	4	6	2x1, 2x2	0,80	1,50	1,20
BNPI	45-47	45	44	41	33	32	52	16x1, 12x2, 4x3	0,78	1,63	1,26
BNPI-HNPI határ	3	3	3	3	3	3	6	3x2	1,00	2,00	2,00
DINPI	8	8	4	4	3	3	3	3x1	0,75	1,00	0,75
FHNPI	1	1	1	1	1	1	2	1x2	1,00	2,00	2,00
HNPI	12-14	11	11	9	9	8	13	3x1, 5x2	0,89	1,63	1,44
HNPI-KMNPI határ	3	1	1	1	1	1	2	1x2	1,00	2,00	2,00
KMNPI	5-7	5	4	3	3	3	6	3x2	1,00	2,00	2,00

2. táblázat: Meghiúsult parlagi sas költsékek, mortalitás és kézre kerülés 2005-ben

STÁDIUM	MEGHIÚSULT KÖLTÉSEK, MORTALITÁS, KÉZRE KERÜLÉS OKA	Meghiúsult költségi kísérletek száma	Elpusztult tojások és madarak minimális száma	Élve kézre került (ebből repatriált) madarak száma
Territóriumfoglalás (84) 11 territóriumban (13%) nincs fészkek	Magányos madarak megfigyelve (BE2, BE6, HH1, HS14, HS20)	- (5)	-	-
	Ismert fészket nem foglaló pár (BN1, BR2, GE4, V3, BE1, HS11)	- (6)	-	-
Fészkepítés (73) 6 pár (8%) nem kezdett kotlani	Kotlásba nem kezdő, fészkepítő ad. párok (CH1, BS4, HS7)	- (3)	-	-
	Költsési szezon után megtalált aktív fészkek, költsési siker ismeretlen (J10)	- (1)	-	-
	Koratavasszal fészket építő fiatal pár, később eltűnnek a territóriumból (BE8, J8)	- (2)	-	-
Kotlás (67) 10 költés (15%) meghiúsult, min. 21 elpusztult vagy terméketlen tojás	Tojásos korban ismeretlen okból tönkrement fészkealjok (Z2, Z4, HS2, HV2, HV3)	5	6 (1x1,1x2,3x?)	-
	Viharban összetört tojások (bizonyított: M2, Z5, vsz.: BS3)	3	5 (1x3,2x?)	-
	Rendkívül zavart fészkekből 3 mentett tojás - egy fióka sikeresen repatriálva (CA1-HS3), pótköltés sikeres (CA2)	-	2 (1x2)	3 (1)
	Terméketlen tojások (BR1, HS3: 4. éve záptojás a fészkekben, repatriált fiókát sikeresen repítik)	1	4 (2x2)	-
	Párból egyik madár (hím) elpusztul (B2)	1	1 (1x?)	-
	Ki nem kelt tojások egy fióka mellett (BS2, HS21)	-	2 (2x1)	-
Fiókanevelés (57) 2 költés (4%) meghiúsult, min. 3 elpusztult fióka	Viharban tönkrement fiókás fészkealjok (BA1, HS12)	2	2 (1x1,1x?)	-
	Viharban elpusztult 1 fióka kétfiókás fészkealjából (B3)	-	1 (1x1)	-
	Kétfiókás fészkealjából az egyik fióka fészek alatt megtalálva – kieséskor eltört és rosszul forrt össze a szárnya, nem fog tudni repülni (M5)	-	-	1 (0)
MEGHIÚSULT KÖLTÉSI KÍSÉRLETEK ÖSSZESEN		12	24	4 (1)
1. éves madarak	Kirepüléskor vonat elüti (J6)	-	1	-
	Rossz kondíciójú juv. madár fészek környékén megkerül, felerősítés és kezelés után elengedve (J5)	-	-	1 (1)
	Hasmenéses fiatal madarat Romániában találják meg, elpusztul (Románia, Oravica)	-	1	-
	Áramütött fiatal madár (BS1, HS: repatriált)	-	1	1 (1)
Átszíneződő (2-5. éves) madarak	Áramütött szlovák gyűrűs 2. éves madár, és magyar gyűrűs 3. éves madár (HS)	-	2	-
	Ismeretlen okból elpusztult szlovák gyűrűs 2. éves madár – revierharc? (B2)	-	1	-
	Mérgezett madár (ad-tal együtt megtalálva) (J)	-	1	-
	5.éves magyar gyűrűs madarat Romániában autó üti el (Románia Arad megye)	-	1	-
	5.éves magyar gyűrűs madarat lelőnek (HS)	-	1	-
Adult madarak	Áramütött vsz. magyar madár Szlovákiában megkerül (BR)	-	1	-
	Mérgezett madár (imm-ral együtt megtalálva) (J)	-	1	-
KÉZRE KERÜLT KIFEJLETT MADARAK ÖSSZESEN		-	11	2 (2)
MINDÖSSZESEN		12	49	6 (3)

Összesen 70 fiókat gyűrtünk meg hagyományos alumínium és kék alapon fehér kódos műanyag gyűrűkkel. 2005-ben három Szlovákiában gyűrtött parlági sást figyeltek meg Magyarországon, valamint egy magyar gyűrűs madarat Görögországban azonosítottak.

A táplálékmaradványok gyűjtése és határozása tovább folyt, a 2004. évi adatok elemzésével már mintegy 1300 zsákmányállatról van adatunk. A leggyakoribb fajok továbbra is a hörcsög, a mezei nyúl és a fácán voltak, az összes megfigyelt táplálékállat 67%-a ehhez a három fajhoz tartozott (**3. táblázat**).

Régió	Minta-szám (revier)	Zsákmány-állat (db)	Fácán *	Egyéb madár	Hörcsög	Nyúl *	Ürge	Egyéb emlős
Békés	2	12	31,4%	17,1%	0,0%	41,4%	0,0%	10,0%
Borsodi-sík	4	154	12,6%	28,5%	20,1%	30,4%	0,0%	8,4%
Börzsöny	2	16	25,4%	25,4%	25,4%	18,3%	0,0%	5,6%
Bükk	3	31	20,2%	27,2%	20,2%	19,6%	5,6%	7,3%
Cserehát	1	9	11,1%	66,7%	0,0%	0,0%	0,0%	22,2%
Heves-kelet	11	315	14,4%	28,7%	10,3%	40,4%	1,0%	5,2%
Heves-nyugat	5	238	20,3%	21,0%	6,4%	44,4%	0,0%	7,9%
Jászság	3	34	8,3%	12,5%	15,5%	42,5%	0,0%	21,2%
Mátra	7	97	26,8%	39,1%	2,7%	19,1%	0,0%	12,2%
Nagykunság	2	13	22,6%	36,9%	0,0%	32,1%	0,0%	8,3%
Zemplén-kelet	5	77	15,9%	32,6%	26,0%	17,1%	5,3%	3,2%
Zemplén-nyugat	11	283	8,7%	24,5%	52,6%	5,3%	2,3%	6,6%
Összesen (1993-2004)	56	1279	16,6%	28,3%	19,8%	25,6%	1,4%	8,2%
Haraszthy et al. 1993 (1980-1992)	~20	610	11,6%	10,7%	51,0%	12,0%	7,4%	7,4%
Változás (1980-1992; 1993-2004)	-	-	+4,9%	+17,7%	-31,1%	+13,7%	-6,0%	+0,9%

* meg kell említeni, hogy a 2 apróvad faj aránya nagy méretűk, és így nagyobb megtalálási valószínűségük miatt jelentősen túlbecsült

3. táblázat: Az egyes fajcsoportok aránya a parlági sas táplálékmaradványokban régióként összegezve

Jelenleg három kiemelten jelentős, valamint 19 további időszakos megtelepedési területen végeznek a Munkacsoport tagjai rendszeresen megfigyeléseket. A legfontosabb területek mindegyikén (Észak-Békés, Jászság, Hevesi-sík, Nagykunság, Mosoni-sík és Hajdúhát) rendszeresen előfordulhat akár 8-10 (elsősorban fiatal) parlági sas gyülekezése is.

2005. január második hétvégéjén az MME Bükki Csoportja, az Üröm Környezet- és Természetvédelmi Egyesület és a BNP Hevesi Füves Puszták TK (Tóth László és Borbáth Péter) által közösen szervezett 12. Hevesi Sasszinkronnal párhuzamosan meghirdettük a második országos sasszinkront is. Az összesen 148 önkéntes és nemzeti parki alkalmazott részvételével, 22 különböző régióban zajló felmérések eredményeképpen 210 rétisas, 1 szirti sas és 2 fekete sas mellett 71 parlági sást is megfigyeltünk (összesen 284 sas példány).

3. Gyakorlati védelmi akciók a költési siker és a túlélés növelése érdekében

2004-2005-telén és 2005 őszén 41 új műfészket helyeztünk ki parlagi sas élőhelyeken, valamint mintegy 15 korábban kihelyezett, parlagi sasok számára is alkalmas műfészket újjátottunk fel. 2005-ben 9 parlagi sas pár foglalt mesterséges fészket (8 sikeres pártól 14 fióka repült ki).

Egy cserhátaljai pár, amely korábban is kísérletező kedvéről volt híres, 2003 után ismét egy középiskola foci pályája szélén kezdett költésbe. A pályán április elejétől folyamatos jelenlét lett volna, így a sikeres költésre nem lett volna esély, így a tojások kimentése és a fészkek eltávolítása mellett döntöttünk. A párt sikerült egy biztonságosabb helyen pótköltésre bírni, ahol sikeresen költött és két fiókát repített. A három mentett tojást a KÁTKI-ba szállítottuk, ahol a gondosan ellenőrzött körülmények ellenére is csak egy életképes fióka kelt ki. A fiókát kétheti nevelés után behelyeztük egy negyedik éve záptojásokon kotló pár fészkebe, ahonnan sikeresen kirepült.

Egy mátrai fészkek esetében gyűrűzéskor megtaláltunk egy a fészkekből viharban kiesett egészségesnek tűnő, de rendkívül rossz kondícióban levő fiókát. A fiókát háromheti táplálást követően behelyeztük egy egyfiókás hevesi fészkekbe, azonban kirepülés után újra kézre került, mert, mint utólag kiderült a mátrai fészkekből történő kiesésekor eltörhette a szárnyát, amely rosszul forrt össze és így nem volt már képes repülni. A madarat a budapesti állatkertbe, szállítottuk, ahol kezelik, majd átkerülhet a HNP górési ragadozómadár-telepére.

Egy hevesi fészeknél kirepüléskor eltörte egy fiatal madár a szárnyát. Rögtön beszállítottuk a budapesti állatkertbe, ahol a madár hamar felépült a sikeres műtétet követően. Sajnálatos módon éppen a tervezett elengedése előtt a madarat ellopták az állatkertből.

Egy járszági fészeknél kirepülés után megtaláltuk az egyik fiókát legyengülve, erősen parazitáltan és himlősen. Kétheti kezelés és táplálás után szabadon engedték, ahol újra kapcsolatba került szüleivel, majd szeptember végén más fiatalokkal elhagyta a territóriumot.

2005/2006 telén is novembertől februárig rendszeresen helyeztünk ki elpusztult állatokat (főleg fácán, mezei nyúl, birka) a fiatal madarak egyik legfontosabb telelőhelyére Heves megyében, melyből rétisások társaságában rendszeresen táplálkoztak is.

A 2005-ös évben a parlagisas-védelmi program során 16'370 db szigetelőt gyártatott le az MME. Frissítettük az újabb adatokkal a parlagi sas szempontjából legkritikusabb vezeték szakaszokat ábrázoló térinformatikai adatbázist (az aktív fészkelőhelyek és időszakos megtelepedési területek 5 km-s körzetében), amely országosan mintegy 2300 km-nyi

vezetékszakaszt jelent. Az MME által pályázati forrásból legyártatott szigetelők kihelyezése jelenleg folyamatban van, a szigetelések ütemezéséről az áramszolgáltatókkal egyeztetetünk, ahol az általunk kiválasztott szakaszokat kezeljük prioritásként.

A madarakat érő áramütések hosszú távú és tartós megoldása érdekében, a 2004-ben elkészült két szakanyag mellé, kiadtunk egy rövid leporellót is az áramszolgáltatók és a természetvédelmi hatóságok számára, az egyes oszloptípusok madárbarát szigeteléséről. A célzott adatgyűjtés érdekében az MME Monitoring Központjával közösen áprilisban, illetve szeptemberben megszerveztük a 2. és 3. országos elektromos oszlop felmérést. A 2004-es első felméréssel együtt a 132 résztvevő közel 6500 oszlopot ellenőrzött le és összesen 46 madárfaj 877 elpusztult példányát találták meg, melyek között számos védett és fokozottan védett faj is volt (pl. parlagi sas, kerecsen, kék vércse, pusztai ölyv, szalakóta). A minden eddiginél pontosabb adatok birtokában folytattuk „Az áram ára” elnevezésű kampányunkat, amely során sikerült jobban felhívni a nagyközönség és a kiemelt érdekcsoportok (áramszolgáltatók) figyelmét erre a jelentős természetvédelmi problémára.

4. Élőhely-védelmi kezdeményezések

A LIFE program során elkészítettünk egy parlagisas-védelmi kezelési javaslatokat tartalmazó kiadványt, amely részletesen tárgyalja a parlagi sas hazai védelmét befolyásoló tényezőket, valamint konkrét javaslatokat próbál tenni az egyes veszélyeztető tényezők csökkentése, valamint a legfontosabb parlagi sas élőhelyek minőségének fenntartása céljából. A javaslatok elkészítéséhez az elmúlt 3 évben kiterjedt vizsgálatokat kezdtünk, amelyek során a legfontosabb élőhelyeken terepi felmérések és térinformatikai (GIS) módszerek segítségével feltérképeztük az egyes földhasználati módok, élőhelytípusok és veszélyeztető tényezők (pl. elektromos vezetékek) eloszlását, valamint a legfontosabb zsákmányfajok (hőrcsög, ürge, mezei nyúl és fácán) állománysűrűségét. A vizsgálatok során összevetettük az említett tényezőket a faj elterjedésével, illetve költségi sikerével, valamint a jövőben megpróbáljuk az EU csatlakozás várható közvetett hatásait (pl. földhasználat, infrastrukturális fejlesztések) is modellezni.

5. Kutatási programok és publikációk

Rádiós és műholdas nyomkövetés

2005-ben 5 kifejlett fiókára és egy szabadon engedett madárra került rádiós (földi bemérésű) jeladó. A fiatal madarakat rendszeresen nyomon követjük a vevőkészülékek segítségével, amíg az általunk rendszeresen vizsgált területeken tartózkodnak. A korábban megjelölt madarakkal együtt összesen több mint 500 fix pontot sikerült rögzítenünk. A fiatal madarak kirepülésüket követően sok hasznos információval szolgáltak az öreg madarak mozgáskörzetét illetően is, amelyről korábban semmilyen információnk nem volt.

Két fiókát (Mosoni-sík és Bodrogköz) és egy szabadon engedett madarat (Jászság) jelöltünk meg 2005-ben műholdas nyomkövetőkkel. A mosoni fióka kirepülés után Nyugat-Magyarország és Kelet-Ausztria területein mozgott, majd levándorolt a Kis-Balatonhoz, majd Somogyba. A bodrogközi madár elvonult egészen Szudánig, ahol ismeretlen okból abbamaradt a jeladás. A három év alatt megjelölt 9 madárról már több mint 1500 előfordulási helyet sikerült több-kevesebb pontossággal azonosítanunk.

Az elmúlt három évben nyomkövetőkkel felszerelt 26 madár (9 műholdas + 17 rádiós) rengeteg teljesen újszerű adatot szolgáltatott a madarak mozgáskörzetéről és diszperziós szokásairól, és sok, korábban nem ismert fontos élőhelyet sikerült segítségükkel behatárolnunk.

Egyedek genetikai azonosítása

A 1997 óta tartó szisztematikus tollgyűjtés tovább folytatódott 2005-ben, így további 428 db vedlett tollat (összesen 3253 db), valamint 70 db fiókából szedett pihetollat (összesen 161 db) gyűjtöttünk. A Hematológiai és Immunológiai Intézetből a genetikai vizsgálatokat végző kutatócsoport átköltözött a SZIE Állatorvos-tudományi Karára, ahol egy új labort kellett beindítani, így újabb eredmények 2005-ben nem születtek. A vizsgálatokat a korábbi 2 évben (2002-2003) vizsgált 20 párról kiterjesztjük több évre és több párra is 2006-ban, így remélhetőleg pontosabb képet kapunk a költő madarak valódi kicserélődési rátájáról.

6. Ismeretterjesztés

A nagyközönség tájékoztatása céljából 2005-ben hat alkalommal adtunk közre sajtóhírt, három sajtótájékoztatót tartottunk és számos riportot adtunk, amelyek hatására minimum 187 alkalommal szerepeltünk a legkülönbözőbb médiákban (56 újságcikk, 32 rádió, 21 TV és 78 web riport). Kihelyeztünk három további program-ismertető táblát. Frissítettük és fenntartottuk a program saját honlapját (www.imperialeagle.hu). Munkacsoportunk kérésére 2005-ben a parlasi lett az év madara, amelyhez plakátot, matricát, kártyanaptárt, tíz oldalas ismeretterjesztő kiadványt és pólót készítettünk.

A terepi munkák során a munkacsoport tagjai folyamatosan kapcsolatba kerültek a helyi fontosabb érdekcsoportok (mezőgazdászok, erdészek, vadászok) képviselőivel, valamint 9 előadást tartottunk az MME parlasi-as-védelmi programjáról és az együttműködés lehetőségeiről. A program legfontosabb eredményeit több alkalommal közzétettük a hazai és nemzetközi szakmai levelezőlistákon.

7. Nemzetközi Parlasi Sas Munkacsoport

Az év során öt alkalommal tartottunk megbeszélést vagy közös terepbejárást a Szlovák Ragadozómadár-védelmi Egyesület (RPS) munkatársaival a LIFE programjaink közötti szorosabb együttműködés érdekében.

A Munkacsoportunk által működtetett a nemzetközi parlasi-as levelező listának jelenleg 20 országból 46 tagja van.